

Diferenciální diagnostika zvětšení hypofýzy

Katarína Štěchovská¹, Tomáš Tůma², Václav Masopust³, Mikuláš Kosák¹

¹Ústřední vojenská nemocnice, Interní klinika 1. LF UK a ÚVN, Praha

²Ústřední vojenská nemocnice, Radiodiagnostické oddělení, Praha

³Ústřední vojenská nemocnice, Neurochirurgická a neuroonkologická klinika 1. LF UK a ÚVN, Praha

Diferenciální diagnostika zvětšení hypofýzy zahrnuje fyziologické a patologické procesy. Používání termínu hyperplazie hypofýzy, hypofyzitida nebo selární expanze není v české ani zahraniční literatuře konzistentní a popisuje nález zvětšení hypofýzy při zobrazovacím vyšetření bez ohledu na příčinu. Nejčastější příčinou nefyziologického zvětšení hypofýzy je adenom. Další příčiny zahrnují fyziologické zvětšení v třetím trimestru gravidity, jiné primární a sekundární nádory, autoimunitní hypofyzitidu, infiltrativní procesy při sarkoidóze, histiocytóze a další. Narůstá incidence hypofyzitidy vzniklé v důsledku onkologické imunoterapie checkpoint inhibitory.

V některých situacích, zejména u centrálně lokalizovaných lézí, může být těžké rozlišit hypofyzární adenom od difuzního zvětšení vzniklého z jiných příčin např. na podkladě hypofyzitidy. Někdy nelze z jednorázového vyšetření jednoznačně určit příčinu zvětšení hypofýzy a diagnóza je stanovena dle vývoje nálezu na kontrolních zobrazovacích vyšetřeních nebo na základě odpovědi na terapii kortikoidy.

V kazuistice uvádíme příklad zvětšení hypofýzy imitující adenom u pacientky s dlouhotrvající neléčenou těžkou periferní hypotyreózou. Postup stanovení diagnózy je založen na mezioborové spolupráci endokrinologa, neurochirurga a radiologa.

Klíčová slova: adenom hypofýzy, hypotyreóza, hypofyzitida, checkpoint inhibitory, selární expanze.

Differential diagnosis of pituitary enlargement

Enlargement of the pituitary gland is heterogenous in the etiology. Common causes of pituitary enlargement are physiological hypertrophy during pregnancy, primary and secondary tumors, autoimmune hypophysitis including side effects of anticancer therapy with check-point inhibitors. Terms like hypertrophy, hyperplasia, sellar expansion and hypophysitis are commonly used to describe enlargement of the pituitary gland on MR scan regardless its etiology.

The most common pathology causing pituitary gland enlargement is pituitary adenoma. Magnetic resonance imaging can differentiate pituitary tumors from diffuse enlargement due to hypophysitis in most but not all cases. Changes on imaging during time or response to pharmacotherapy might help determine the final diagnosis in uncertain cases.

We present a case report of a young woman with sellar expansion due to prolonged untreated peripheral hypothyroidism mimicking pituitary adenoma. Interdisciplinary cooperation of endocrinologist, radiologist and neurosurgeon is crucial in determining the diagnosis.

Key words: hypophysitis, hypothyroidism, immune checkpoint inhibitors, pituitary tumor, sellar expansion.

Kazuistika

37letá pacientka byla vyšetřena pro bolesti hlavy ve frontální oblasti, únavu, poruchu soustředění. Byla provedena magnetická rezonance (MR) mozku s nálezem selární expanze o rozměru 13 × 15 × 12

mm, která byla v kontaktu s chiasma optikum (Obr. 1, 2). Oční vyšetření s perimetrem výpadky v zorném poli neprokázalo. S těmito nálezy byla pacientka odeslána na neurochirurgickou kliniku k určení dalšího postupu. Nález imponoval jako adenom hypofýzy. K endokrinologic-